

heemkunde kring
DE VIERSCHAER
WOUW

3-84

De Wouwse radiocentrale

Veel mensen zal de naam Wouwsche Radio-Centrale weinig of niets zeggen. Toch zullen met name de wat oudere lezers van dit artikel zich deze vorm van radio in de gemeente Wouw nog wel herinneren.

In de periode vanaf 1932 tot net na de Tweede Wereldoorlog kon men genieten van deze vorm van radio in de gemeente Wouw.

De man achter de Wouwse Radio-Centrale was Miel van Merode, die toen nog op "'t Schoelie-end" woonde. Van hieruit liepen draden naar alle woningen van de mensen die aangesloten wilden worden.

BEGIN

De radio-distributie begint voor Wouw al enige tijd voor 1932. In het notulenboek van B & W is dan al sprake van aanvragen om de radiodistributie te verzorgen, terwijl ook het hoofdbestuur van de posterijen en telegrafie in 's Gravenhage regelmatig circulaires naar de gemeente zond.

Op 27 augustus 1927 bespraken B & W de kwestie van de radiocentrale en lieten de directie van de toenmalige PTT weten, dat in de gemeente met één radio-distributie volstaan zou kunnen worden (1).

De PTT blijft trouwens het college met brieven overstroommen. Zo schrijft men vanuit Den Haag dat er geen vergunningen af mogen worden gegeven aan:

"...personen die niet de vereischte hoedanigheden bezitten om in het radio-distributiebedrijf een nuttige rol te spelen..."

De PTT wijst erop dat de abonnés de keuze moeten kunnen maken uit 2 "Nederlandsche omroepstations", wat betekent dat er een dubbelgeleiding beschikbaar moet zijn (2).

VERGUNNING

Op verzoek van de PTT geeft het Wouwse college dan op 28 december 1927 een vergunning aan de firma Ridderhof en Van Dijk in Zeist om een radio-distributienet aan te leggen in de gemeente Wouw (3).

Na het afgeven van deze vergunning is de firma Ridder-

hof en Van Dijk op papier nog wel aan het werk geweest om in de gemeente ook echt een distributienet te krijgen. Want de PTT liet het college weten dat men accoord was gegaan met de voorwaarden voor het gebruik en de te heffen vergoedingen voor aansluiting op de radio-distributienet van de gemeente Wouw (4).

Toch zette de Zeister firma geen paal in de grond of legde een draad aan, want in oktober 1928 liet de firma via de PTT weten af te zien van de distributie-machtiging in de gemeente (5).

Toch duurde het nog tot 19 december 1931 alvorend de vergunning van Ridderhof en Van Dijk officieel werd ingetrokken door het college. Dat gebeurde door een besluit, genomen op diezelfde datum (6).

MIEL VAN MERODE

Op 12 januari 1932 schrijft E.G. (Miel) van Merode een brief naar het college met het verzoek om "...vergunning tot het bouwen eener radiocentrale in deze gemeente..." (7). In de raadsvergadering van 25 februari wordt over dit verzoek gesproken. Op dat moment is Philips Radio in Eindhoven bezig met de ontwikkeling van een systeem waarbij de radiodistributie zou kunnen gebeuren over de bestaande hoogspranningsleidingen van de electriciteitsbedrijven.

"...De voorzitter zegt, dat indien dit systeem in toepassing zou worden gebracht het een geheel ander aanzien zal geven. Namens Burgemeester en Wethouders stelt hij voor het verzoek thans aan te houden en de aanvrager in overweging te geven, deze aanvraag in te trekken, alsmede omdat indien aan hem thans vergunning zou worden verleend, deze onmiddellijk zou worden ingetrokken, indien de distributie zou plaats vinden over het electriciteitsnet. Indien naderhand andere aanvragen zouden inkomen zal natuurlijk van Merode voortgaan..." (8).

De brief naar Miel van Merode gaat op 26 februari 1932 de deur uit. En een jaar lang blijft het dan stil rondom de radio-distributie.

NIEUWE AANVRAGE

Op 20 januari klimt Miel van Merode opnieuw in de pen. Hij vraagt dan nogmaals om vergunning om een radio-cen-

Neemt tegen den winter een aansluiting
op de

WOUWSCHE
Radio Centrale

EXPLOITANT E. G. van MERODE

116 uur muziek per week voor slechts 50 cent.

Eigen gramfoonmuziek.

Boven een advertentie uit de Grondwet van 1935. (Collectie E.G. van Merode).

Onder een advertentie uit het programmaboekje van de wielerronde van 1935. (Collectie Wieliercomité Wouw).

Sluit U aan bij de

Wouwsche Radio-Centrale

EXPLOITANT,

Em. van Merode

Bergschestraat — W O U W

trale op te richten in de gemeente. In de raadsvergadering van 21 februari 1933 wordt dit nieuwe verzoek behandeld.

De voorzitter van de raad zegt dat de gemeente ingevolge de politieverordening vergunning kan verlenen tot wederopzegging. Hij wil graag het gevoel van de raad peilen om te weten of die iets voelen voor 5 of 10 jaar. Aan het eind van de discussie wordt besloten dat B & W een conceptvergunning zullen maken en die dan aan de raadsleden toe zullen sturen (9).

Uiteindelijk krijgt Miel van Merode dan de vergunning en in de vergadering van B & W wordt besloten om hem ontheffing te verlenen voor het spannen van draden over de wegen en het maken van de nodige steunpunten (10).

AAN HET WERK

Toch zal het nog tot 1935 duren voor er ook daadwerkelijk met de aanleg wordt begonnen. In de B & W-notulen van 6 april 1935 vinden we de mededeling dat E. van Merode instemt met de voorwaarden tot exploitatie van een radio-centrale. Verder laat van Merode weten dat hij van de concessie gebruik zal maken voor wijk A, behalve de nummers 241, 242 en 244 t/m 253 en voor de Spellestraat tot en met de woning van C. Coppens (11). Aan de PTT wordt tevens bericht gestuurd dat de omschrijving "kom van het dorp" voor het radio-distributienet te gering is, omdat het rayon groter is dan de kom van het dorp (12).

Op 4 mei 1935 komt ook de vergunning van het Ministerie van Binnenlandse Zaken, terwijl op 7 mei de directeur van Rijkswaterstaat vergunning geeft om de rijksweg met draden te overspannen. (De rijksweg liep in die tijd nog door het dorp Wouw).

AANLEG NET

Om het bovengronds net aan te leggen, kocht Miel van Merode een spoorwagon vol met palen. Dat waren palen van 7 meter lang, iets dunner dan telefoonpalen. Die palen werden opgeslagen achter het kerkhof aan de Bergsebaan (13). Van daaruit werden de palen met een voerman of 'n duwkar naar de plaats van bestemming gebracht. Samen met z'n knechts Jo Jacobs en Janus Dekkers bouwde Miel het distributienet op.

Aan de palen kwamen steunen met zes draden en vanaf deze

palen gingen loden kabels met daarin zes draden naar de woningen die aan wilden sluiten.

Het distributienet mocht niet door het dorp lopen, maar ging achter de woningen langs. Miel vroeg dan aan de mensen toestemming om de palen achterin de tuin te zetten of bij de boeren op de weilanden.

In de tuin van Miel van Merode zelf verrees een antenne en binnen kwamen de versterkers. Dat waren grote Bell-toestellen met reusachtige lampen. Verder kwam er een kast met zekeringen. Die stonden allemaal in het "centrale-kamertje". "Dat heet nu nog zo", weet Miel zich te herinneren. Hij woonde toen met zijn gezin op 't "Schoelieend", het eind van de Bergsestraat. In het begin kregen de mensen Hilversum I, Hilversum II en een Belgische zender. Miel wilde echter ook een eigen programma en vroeg toestemming om eigen "gramafoonmuziek" door te mogen geven. Op 27 maart 1936 kreeg hij inderdaad die toestemming van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en op 18 april 1936 ging ook de PTT akkoord met het eigen programma. (14). "Toen begon ik iedere avond van met een uurlang verzoekplaten te draaien. Eerst deed ik dat in de huiskamer met twee speeltafels en een microfoon. Dat waren echte "live-uitzendingen", vertelt de heer van Merode.

RUZIE

Toch moest Miel later naar een apart kamertje verhuizen, want als de kinderen wat druk waren, dan werd hij de volgende dag wel eens aangehouden op straat met de vraag of ze thuis soms ruzie hadden omdat het zo druk was op de radio.

De Wouwsche Radio-Centrale bleek al snel een succes, want in de college-vergadering van 16 mei 1936 kwam een verzoek van Miel van Merode aan de orde om voor zijn radio-distributie draden te mogen spannen ten behoeve van de percelen D 1 t/m 41 en D 106 t/m 287. Daarmee werd dus ook het dorp Heerle op het net aangesloten (15). Onder dezelfde voorwaarde als voor Wouw kreeg hij daarvoor toestemming tot 31 maart 1945. Daarmee was het net gereed. In totaal lag er 12 km draad door de gemeente Wouw. "Op het hoogtepunt van het distributienet waren er 125 aansluitingen. Ik maakte toen reclame met de slogan 'Voor 2 kwartjes per week 116 uur muziek'. Dat betekende een opbrengst van zo'n 60 gulden per week", weet

Miel zich nog goed te herinneren.

VERZOEKPLATEN

Voor het verzoekplatenprogramma maakte Miel gebruik van de diensten van een firma in Alphen aan de Rijn. Om de 2 weken kwam er een koffer met de nieuwste muziek. Dat waren grote bakkeliet platen die op 78 toeren gedraaid moesten worden. "En nu een verzoekplaat voor Mieke Mens", dit soort aankondigingen moet in veel Wouwse en Herelse huiskamers 's avonds te horen zijn geweest. De muziek die in die tijd favoriet was, was Frank Sinatra, koormuziek en natuurlijk de accordeon.

Om alles te controleren hing er in het centralekamertje een kaart aan de muur met daarop met spelden aangegeven waar de palen stonden. "Na een storm was het altijd wel prijs", zegt Miel. "Dan moesten we omgewaaide palen recht zetten of vervangen en gebroken draad repareren".

OORLOG

Toen kwam de tweede wereldoorlog en het werd allemaal een stuk moeilijker. In het begin kon Miel nog gewoon z'n programma's uitzenden, maar later mocht men niet meer naar de radio luisteren. "Op een gegeven moment kwam de PTT alle toestellen ophalen om te voorkomen dat de Duitsers die mee zouden nemen".

De Centrale had Miel bij de aanleg toch wel een acht-à negenduizend gulden gekost. "Voor dat geld kon je in die tijd nog drie huizen bouwen", zegt hij lachend. De PTT schatte echter de hele handel op 3000 gulden. Maar in de oorlog kon je met dat geld niet veel doen. Vandaar dat Miel een klacht indiende. Hij moest daarvoor naar Den Haag om zijn belangen te verdedigen. Samen met een opzichter uit Breda kwam hij bij ir. Dubois van de PTT. "Dat was een NSB-er en ik heb me daar flink kwaadgemaakt", herinnert Miel zich nog als de dag van gisteren. "Dat was natuurlijk helemaal verkeerd, want ze wilden me direct afvoeren en opsluiten. Gelukkig heeft de opzichter me toen goed geholpen". De man vertelde aan Dubois dat hij het Miel maar niet kwalijk moest nemen, want dat hij niet helemaal goed bij zijn hoofd was. Onderweg naar Den Haag had hij er ook nogal wat problemen mee gehad!

Toch kreeg Miel uiteindelijk 6000 gulden voor heel zijn handel. Na de oorlog heeft de Wouwsche Radio-Centrale

Miel van Merode, de
exploitant en disc-
jockey van de Wouw-
sche Radio Centrale.
(Foto E.G. v. Merode).

*Verzoek van E.G. v. Merode om toestemming
tot het spannen van draden m.b. voor zijn
radio-distributienet ten behoeve der percelen
B 1 km 41 en B 106 km 207.*

*Wordt toestemming verleend onder dezelfde
voorwaarde als de voor Wouwaan hem
verleende vergunning en verder dat deze zal
eindigen op 31 maart 1945.*

Notulen van B & W waarin toestemming wordt verleend
voor het verlengen van het distributienet naar Heer-
le. (NA 30 blz. 98, 16 mei 1936).

nog enige tijd gedraaid, maar al spoedig gingen de ontwikkelingen op radiogebied zo snel dat de PTT alles overnam en Miel van Merode zich aan andere dingen kon gaan wijden.

PALEN

"Net na de oorlog liep het toch allemaal niet best", vertelt Miel. "De OD-ers zaagden de palen af en gebruikten die als kachelhout. Ik ben daar vaak voor naar de commandant geweest, maar die kon er ook niet veel aan doen".

Jammer is wel dat er geen foto's meer over zijn van het inwendige van de Centrale. Die zijn er wel geweest, maar toen Miel met zijn gezin naar het nieuwe pand aan de Bergsestraat verhuisde, is er veel verloren gegaan. Ook die foto's zijn toen verdwenen. Van foto's van delen van het distributie-net is ook niets bekend.

Wat wel over is gebleven zijn advertenties van de Wouwsche Radio-Centrale. In de programma-boekjes van de wielerronde van Wouw adverteerde Miel jaarlijks om op die manier nog meer aansluitingen te krijgen.

Wouw, augustus 1984.

RENÉ HERMANS.

Noten:

GAW = Gemeente Archief Wouw.

1. GAW NA 127
2. GAW NA 127 blz. 76
3. GAW NA 127 blz. 105. Het besluit werd genomen in de collegevergadering van 24 december 1927. De brief dateert van 28 december 1927.
4. GAW NA 127 blz. 193.
5. GAW NA blz. 320 (notulen van 27 oktober 1928).
6. GAW NA 128 blz. 319.
7. GAW NA 128 blz. 322.
8. GAW NA 103 blz. 208a + 209 (raadsnotulen 25-2-1932).
9. GAW NA 103 blz 239 (raadsnotulen 21-2-1933).
10. GAW NA 129 blz. 126.
11. GAW NA 130 blz. 15a.
12. GAW NA 130 blz. 15a en brief van 9 april in brievenboek 1935I.
13. De gegevens over de aanleg en opbouw van het net, het functioneren van de centrale en de andere interessan-

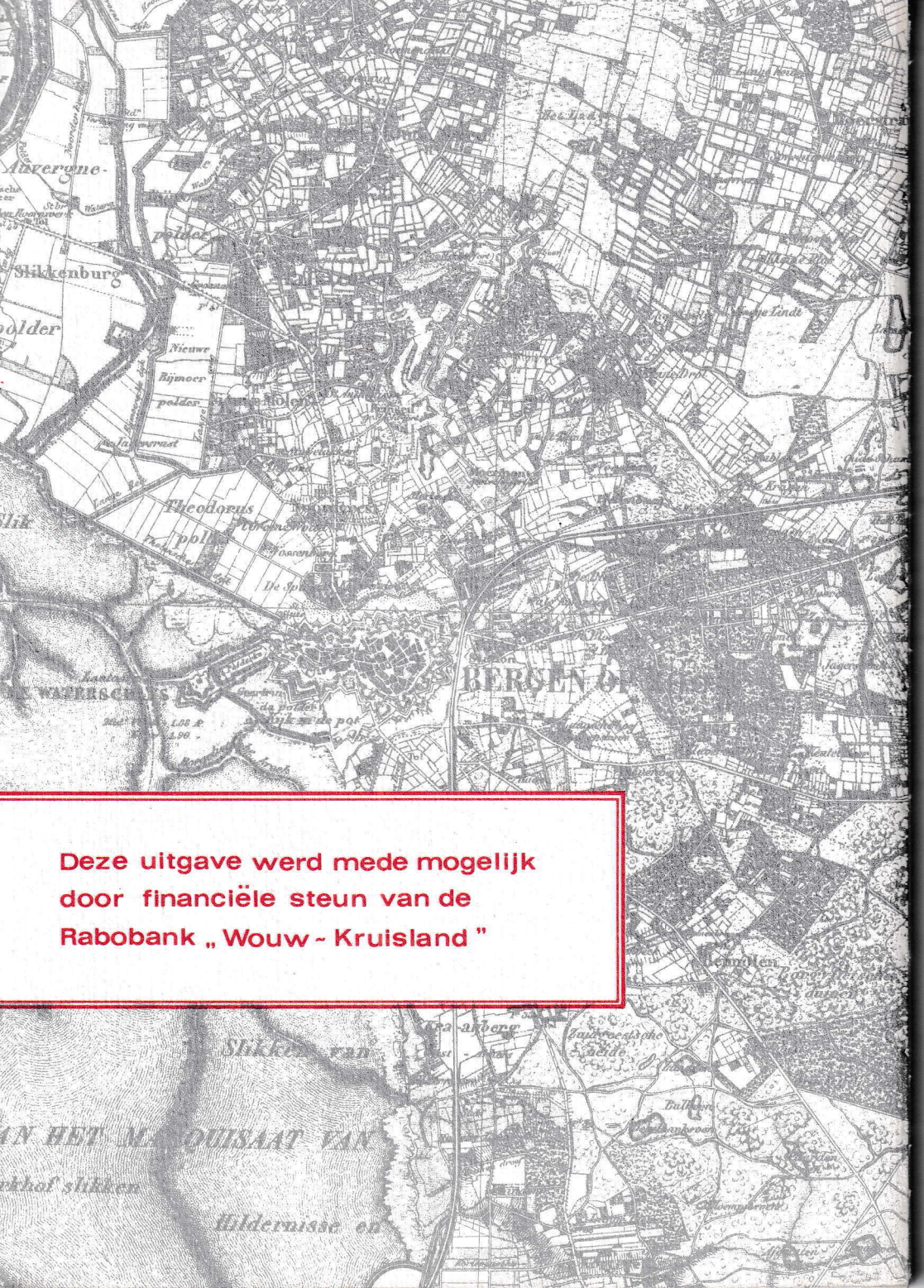
te aspecten van de radiocentrale vertelde Miel tijdens een gesprek dat ik met hem had op zaterdag 10 maart 1984.

14. GAW NA 130 blz. 86 en NA 130 blz. 92.
15. GAW NA 130 blz. 198.

Pindorp of Plantage?

Op 1 juni 1915 doet de Wouwse burgemeester P. Hoeks zijn beklag over het gedrag van de Nederlandse militairen die op doortocht van Lage Zwaluwe naar Kruiningen Wouw met een bezoekje vereerd hebben. En wat voor een bezoek! In Wouw hadden ze op de straten een echte stront-zooi achtergelaten en in de Plantage/Pindorp hadden ze het nog bonter gemaakt. Ook daar hadden de paarden hun best gedaan, zo was te ruiken. Maar bovendien hadden die paarden bij gebrek aan toezicht de schors van de bomen gegeten, met als gevolg dat een aantal (waren het de inmiddels verdwenen kastanjabomen of de deels nog aanwezige platanen?) het niet zou overleven. De burgemeester wordt nog bozer in een brief aan de Commisaris van den Koningin op 21 juni 1915. Zijn klacht blijkt bij de militaire overheid knap gepareerd te zijn. Men vraagt zich daar af of zich de eventuele onvolkomenheden voorgedaan hebben in Pindorp of in de Plantage. Een fraai staaltje van verschuiving van het probleem: niet praten over de overlast maar over formale zaken. Burgemeester Hoeks maakt duidelijk dat de namen Pindorp en Plantage door elkaar gebruikt worden. Voor de mensen uit de streek was dat zo klaar als een klontje, voor de buitenstaander kennelijk niet.

Wouwse Plantage, aug. 1984. MICHEL DE KONING.

Deze uitgave werd mede mogelijk
door financiële steun van de
Rabobank „Wouw - Kruisland ”